

Kulturværdiudvalgets Beretning for 1991

Indholdsfortegnelse

- [Resumé:](#)
- [Om forhåndsgennemgang](#)
- [Udvalgets forbehold](#)
- [Beslutning i henhold til § 2, stk. 4.](#)
- [Udvalgets øvrige erhvervelser](#)
- [Det Plessenske skildpaddespejl](#)
- [Nicolai Abildgaards maleri: Filosoffen](#)
- [Martinus Rørbyes maleri: Snejpegagten](#)
- [Et kinesisk eksportchatol](#)
- [Regnskab for 1991](#)
- [Kulturværdiloven i 5 år](#)
- [Informationsvirksomhed](#)

Resumé:

Kulturværdiudvalget har afholdt 4 møder i 1991.

Udvalget har forhåndsgennemgået 67 kataloger omfattende 68.000 katalognumre over antikviteter, malerier, bøger, breve, manuskripter m.m. I forbindelse med forhåndsgennemgangen tog Kulturværdiudvalget forbehold over for 40 kulturgenstande og der blev efterfølgende nedlagt udførselsforbud overfor 11 genstande.

Udvalget har endvidere behandlet 108 individuelle ansøgninger fra antikvitethandlere, antikvarboghandlere, privatpersoner og repræsentanter for udenlandske auktionsfirmaer m.fl. om tilladelse til udførsel af i alt 73 møbler o.lign., 3 ure, 10 bøger, 10 malerier, 10 musikinstrumenter og 15 oldsager. Overfor 6 genstande nedlagde udvalget udførselsforbud.

Kulturværdiudvalget indstillede til Kulturministeren at træffe beslutning i henhold til lovens dispensationsbestemmelse i § 2, stk. 4 over for 16 kulturgenstande. Man gav tilladelse til midlertidig udførsel af 21 malerier og antikviteter til udstillinger i udlandet. Udvalget har i 1991 erhvervet i alt 17 kulturgenstande.

Indgåelse af en endelige købsaftale vedrørende galeasen Shanty, bygget i 1895 i Nyborg, har afventet en nærmere undersøgelse på værft af skibets vedligeholdelsesstand og ventes først at være afklaret i 1992.

Udvalget har løbende fulgt forhandlingerne i EF-regi angående konsekvenserne af indførelsen af Det Indre Marked fra 1993, særligt Kommissionens forslag til Forordning om udførsel af kulturgoder og Direktiv om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt har forladt en medlemsstats område.

[Til toppen](#)

Om forhåndsgennemgang

Udvalgets væsentligste arbejde har som tidligere været forhåndsgennemgangen af auktionkataloger. Der er truffet aftale med 6 auktionshuse om forhåndsgennemgang, men en praksis udføres arbejdet tillige for enkelte andre auktionsfirmaer og bogantikvariater uden en formel aftale.

Arbejdet foretages af udvalgets medlemmer og deres institutioner samt de tilknyttede netværksinstitutioner: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot, Kunstakademiets Bibliotek, Kunstindustrimuseet, Musikhistorisk Museum, Rosenborgsamlingen og Tøjhusmuseet.

Fremgangsmåden i forbindelse med forhåndsgennemgangen er fastlagt i bekendtgørelsens § 9 og går ud på, at udvalget før auktionen foretager en foreløbig gennemgang af kataloget og på dette grundlag meddeler auktionsfirmaet, hvilke genstande der ikke må udføres uden tilladelse fra udvalget.

Forhåndsgennemgangen kan bevirke, at udvalget indstiller til Kulturministeren at træffe beslutning i henhold til lovens § 2, stk. 4. Katalognumre, for hvilke der ikke tages forbehold, kan frit udføres efter auktionen.

[Til toppen](#)

Udvalgets forbehold

I forbindelse med forhåndsgennemgangen tog Kulturværdiudvalget forbehold overfor 40 genstande:

- En nordisk guldbrakteat fra 5.-6. årh.e.Kr.
- Et flamsk renaissance skab fra ca. 1640.
- Et barok chatol fra ca. 1720, tidligere Gl. Estrup.
- En tekedel på stand med fyrfad af sterlingsølv, tegnet af Harald Slott-Møller (§ 2, stk. 4 forbehold).
- Nicolai Abildgaards maleri: Filosoffen, fra 1800.
- J.Th. Lundbyes maleri: Landskabsstudie, Sørups Vang, 1840.
- Carl Chr. Andersens maleri: Fra malerisamlingen på Christiansborg Slot, 1882.
- Lauritz Tuxens maleri: Man rejser sig fra bordet, 1906 (§ 2, stk. 4 forbehold).
- Det Plessenske Skildpaddespejl fra ca. 1720.
- Martinus Rørbyes maleri: En jæger viser sin kone udbyttet af den første sneppejagt, 1839.
- Et dansk renaissance skab, som tidligere har tilhørt lensmand Holger Rosenkrans til Glimminge.
- 9 Nøstentangen vinglas hidrørende fra lensgreve Moltke, Bregentved (§ 2, stk. 4 forbehold).
- 5 fotografier, originale glasplader, med portræt af H.C. Andersen.
- 2 søjler med profilerede baser og topstykker, 17.-18. årh.
- 2 buster af romerske kejsere, 17.-18. årh.
- En sølvarmring fra vikingetiden.
- Et grebtungesværd af bronze fra Tissø, ca. 100 f.Kr.

- 4 stemalderøkser, yngre stenalder.
- Et maleri: Nature morte med druer og ferskner, tilskrevet Willem Kalf
- Eremitage pokalen, jagt frokost med Frederik V, 1751.
- Frederik V's kronede lågpokal med rigsvåben.
- Et stort Nøstetangen skibsglas.
- Et kinesisk eksportchatol, udført til supercargo Carsten Lintrup, Canton 1741.

De fleste genstande blev solgt til danske købere, men over for 11 genstande nedlagde Kulturværdiudvalget udførselsforbud, jfr. nærmere redegørelse i det følgende.

[Til toppen](#)

Beslutning i henhold til § 2, stk. 4.

Reglen i lovens § 2, stk. 4 gælder for genstande, der er under 100 år gamle eller har en værdi under 100.000 kr. Finder Kulturværdiudvalget, at en sådan genstand ønskes omfattet af lovens beskyttelsesbestemmelser, foretager udvalget indstilling herom til Kulturministeren. Anvender Kulturministeren sin dispensationsbeføjelse, betyder det, at genstanden ikke må føres ud af landet uden tilladelse fra Udvalget.

I 1991 traf Kulturministeren beslutning i henhold til § 2, stk. 4 overfor følgende genstande:

En tekedel på stand med fyrfad af sterlingsølv, sign. H. Slott-Møller, A. Michelsen 1898. Udvalget anførte i sin indstilling, at der er tale om et meget betydeligt arbejde i dansk og international art nouveau, som bør forblive i Danmark.

Lauritz Tuxens maleri: Man rejser sig fra bordet, sign. L. Tuxen 1906. Udvalget henviste i sin indstilling til maleriets tekniske virtuositet.

2 manuskripter til forfatteren Herman Bangs romaner Stuk (1887) og Sommerglæder (1902), vurderet til under 100.000 kr. Udvalget anførte i sin indstilling, at der er tale om overordentlig interessante korrekturer, der vil være vigtige for udforskningen af Herman Bangs arbejdsmetode.

Et manuskript og 2 breve af H.C. Andersen fra årene 1866-68, vurderet til under 100.000 kr. Udvalget henviste i indstillingen til, at der er tale om kulturværdier, der bør forblive i Danmark.

9 Nøstetangen vinglas, der stammer fra lensgreve A.G. Moltke, Bregentved. Udvalget henviste i sin indstilling til, at A.G. Moltke fra 1751 ledede Krystalværket på Nøstetangen i Norge. Glassene var hver vurderet til under 100.000 kr. De er af høj håndværksmæssig og kunstnerisk kvalitet og har en proveniens, der kan føres tilbage til deres fremstillingstidspunkt.

Tuxen-maleriet og 2 af Nøstetangen vinglassene er deponeret her i landet. De øvrige genstande blev erhvervet af Kulturværdiudvalget og er indgået i statslige eller statsstøttede museers samlinger. jfr. lovens § 12, efter at ejerne havde fået afslag på ansøgninger om udførselstilladelse. Tekedlen og de 7 Nøstetangen vinglas er overdraget til Kunstindustrimuseet. De 3 manuskripter og 2 breve er overdraget til Det Kongelige

Bibliotek.

[Til toppen](#)

Udvalgets øvrige erhvervelser

Det fremgår af lovens § 11, at Kulturværdiudvalget skal fremsætte et tilbud om erhvervelse af genstanden til markedsprisen, såfremt en ansøgning om udførselstilladelse afslås.

Genstandens værdi fastsættes efter råd fra særligt sagkyndige. Som rådgivere for udvalget er udpeget Foreningen af Auktionsledere i Danmark, Dansk Antikvitetshandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst- og Antikvitetshandlerringen. I Den sagkyndige bedømmelse kan inddrages udenlandsk sagkundskab. Det står ejeren frit for at acceptere udvalgets tilbud, idet genstanden kan handles frit i Danmark. Udover de oven for nævnte udførselsforbud, besluttede udvalget at nægte udførselstilladelse til følgende genstande:

[Til toppen](#)

Det Plessenske skildpaddespejl

Udvalget afslog en ansøgning om udførselstilladelse, idet der, så vidt vides, ikke kendes andre eksemplarer i Danmark af skildpaddedefinerede spejlrammer fra den pågældende tidsperiode. Udvalget henviste endvidere til dets fornemme håndværksmæssige kvalitet og dets dokumenterede tilhørsforhold til en af Danmarkshistoriens betydningsfulde slægter fra det 18. årh.'s begyndelse. Efter erhvervelsen er spejlet overdraget til Nationalmuseet.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Nicolai Abildgaards maleri: Filosoffen

En ansøgning om udførselstilladelse til dette maleri fra 1800 blev afslået, idet udvalget lagde vægt på maleriets kunsthistoriske kvaliteter, hvortil kommer, at maleriet gennem sin proveniens yder bidrag til dansk kunsthistories historie, hvad angår vurderingen af kunstneren. Efter erhvervelsen er maleriet overdraget til Statens Museum for Kunst.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Martinus Rørbyes maleri: Sneppejagten

Udvalget afslog en ansøgning om udførselstilladelse til Rørbyes maleri: En jæger viser sin kone udbyttet af den første sneppejagt, fra 1839. Kulturværdiudvalget lagde ved afgørelsen vægt på, at maleriet må betragtes som et af hovedværkerne i Rørbyes arbejde. Der er tale om

et enestående fint eksemplar på "dansk Biedermeier-maleri", som det er vigtigt at fastholde i landet. Efter erhvervelsen er maleriet overdraget til Den Hirschsprungeske Samling.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Et kinesisk eksportchatol

Udvalget afslog en ansøgning om udførselstilladelse til et kinesisk eksportchatol, udført til supercargo Christen Lintrup, Canton 1741. Udvalget begrundede afgørelsen med, at chatollet er et meget betydeligt led i helheden af den sammenhængende gruppe af møbler, som blev fremstillet i Kina til Christen Lintrup, og som er enestående i omfang og i dokumentations sikkerhed og kvalitet. Chatollet blev efter erhvervelsen overdraget til Kunstindustrimuseet.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Regnskab for 1991

Fra finansåret 1990 er kumulativt overført 1.951.420 kr. til finansåret 1991. Sammen med finanslovsbevillingen på 2.800.000 kr. har Kulturværdisudvalget haft i alt 4.751.420 kr. til disposition i 1991. Udvalget har afholdt udgifter på tilsammen 3.844.318 kr. Den uforbrugte del af bevillingen, er kumulativt overført til 1992.

[Til toppen](#)

Kulturværdiloven i 5 år

Med udgangen af 1991 har Kulturværdisudvalget været i kraft i 5 år. Udvalget har i de pågældende år forhåndsgennemgået 300 auktionskataloger indeholdende i alt 330.000 katalognumre og behandlet 530 individuelle ansøgninger om udførselstilladelse. Der er truffet beslutning i henhold til lovens § 2, stk. 4 i 23 tilfælde. Udvalget har nedlagt 33 udførselsforbud. Efter aftale har udvalget erhvervet 33 genstande bestående af 16 antikviteter, 9 bøger m.m. og 8 malerier. Den samlede indkøbspris udgjorde 7,7 mio. kr., heraf 0,8 mio. kr. finansieret ved fondsstøtte. Man har indgivet 2 anmeldelser til politiet for overtrædelse af kulturværdilovens beskyttelsesbestemmelser. Den ene sag endte med en frifindelsesdom ved byretten, den anden sag har ikke været ført ved retten endnu.

Udvalget finder det beklageligt, at Kulturministeriet i 1990 traf beslutning om at reducere bevillingerne til erhvervelse af kulturværdier efter loven med knap 5. mio. kr. De manglende bevillinger har besværliggjort udvalgets arbejde.

Det er udvalgets erfaringer fra de forløbne år, at der ofte må arbejdes under tidspres for at give auktionsfirmaerne underretning om eventuelle forbehold, herunder § 2, stk. 4 forbehold. Det forekommer tillige, at de handlende kommer i sidste øjeblik med ansøgninger om

udførelstilladelse, som derpå må hastes igennem udvalgets institutioner. Hvorledes dette kan afhjælpes vil udvalget overveje nærmere.

Udvalget har drøftet, om der kan være fare for, at der spekuleres med hensyn til genstande, der er taget forbehold over for, for herigennem at påvirke prisdannelsen. Dette vil kunne modvirkes ved, at forbehold først meddeles til auktionsfirmaet umiddelbart efter hammerslaget over genstanden. Konsekvensen af dette er imidlertid, at en repræsentant for udvalget hver gang, der er forbeholdssager, skal være tilstede i auktionslokalet, hvilket kan være vanskeligt at gennemføre i praksis.

Et andet problem, som udvalget har drøftet, er værdiansættelsen for kulturgenstande, særligt i forhold til 100.000 kr. grænsen. Udvalget har ikke mulighed for at udøve kontrol med de handlendes værdiansættelser, men må i virkeligheden helt henholde sig til lovens forudsætning om, at der udvises loyalitet overfor lovens beskyttelsesordning, da dens håndhævelse praktisk talt udelukkende beror på branchens positive medvirken. Dette har udvalget givet udtryk for under den nævnte retssag, hvor man ikke kunne føre bevis for, at vurderingen bevidst var fastsat for lavt. Det er udvalgets hensigt at samle erfaringerne i en redegørelse til ministeriet med henblik på en eventuel senere revision af loven.

[Til toppen](#)

Informationsvirksomhed

Kulturværdiudvalget udsendte i midten af 1991 i sin beretning for 1990 til brancheorganisationernes medlemmer, museer, biblioteker, offentlige institutioner og pressen. Flere dagblade refererede fra beretningen, og den blev omtalt i Status nr. 14. Kulturværdiudvalget vil i lighed med tidligere år udsende beretningen til de samme virksomhedsområder m.m. med henblik på at give information om lovens administration og Kulturværdiudvalgets afgørelser.

Kulturværdiudvalget, den 28.april 1992

[Til toppen](#)